

Laga Newsflash

De vierde piste: huwelijksvoordelen met betrekking tot onverdeelde goederen in een scheiding van goederen

De huwelijksvoordelen met betrekking tot onverdeelde goederen in een scheiding van goederen vormen een nuttig alternatief voor het verblijvingsbeding in een gemeenschapsstelsel, voor het finaal verrekenbeding in een scheiding van goederen, en voor het beding van aanwas tussen echtgenoten.

Huwelijksvoordelen in een stelsel van scheiding van goederen

Artikel 1469 BW zoals gewijzigd door de Huwelijksvermogenswet van 22 juli 2018 laat echtgenoten die kiezen voor het stelsel van scheiding van goederen toe om bedingen toe te voegen ter nadere regeling van enige onverdeeldheid die tussen hen zou bestaan. Dergelijke bedingen kunnen huwelijksvoordelen bevatten.

Datzelfde artikel 1469 BW bevestigt nu ook expliciet wat eerder al ruim werd aanvaard: huwelijksvoordelen worden, ook in een stelsel van scheiding van goederen, civiel beoordeeld zoals huwelijksvoordelen in een gemeenschapsstelsel. Met name zijn daarop de artikelen 1464 en 1465 BW van overeenkomstige toepassing.

Dit betekent dat deze huwelijksvoordelen bij overlijden van de echtgenoot die het huwelijksvoordeel verstrekt heeft, niet vatbaar zijn voor inkorting, en dus reservebestendig zijn, onder volgende voorwaarden:

- In een stiefouderrelatie, dus als de langstlevende echtgenote in samenloop komt met stiefkinderen, d.w.z. kinderen uit een vorige relatie of 'voorkinderen' van de overleden echtgenoot: het huwelijksvoordeel is reservebestendig zolang het niet meer dan de helft van de

tijdens het huwelijk opgebouwde aanwinsten aan de langstlevende toekent (art. 1465 BW);

- In een situatie met gemeenschappelijke kinderen van het echtpaar, dus als de langstlevende echtgenote in samenloop komt met haar kinderen die ook kinderen van de overleden echtgenoot zijn: het huwelijksvoordeel is reservebestendig zolang het de langstlevende niet meer toekent dan alle aanwinsten en de helft van de niet-aanwinsten van de overleden echtgenoot (art. 1464 BW).

Nu de nieuwe Huwelijksvermogenswet expliciet de toepassing van het begrip huwelijksvoordeel in een scheiding van goederen bevestigt, hebben we onderzocht of dit nieuwe mogelijkheden biedt voor een optimale successieplanning tussen echtgenoten. We hebben bekeken of die mogelijkheden valabele alternatieven kunnen zijn voor de toekenning van traditionele huwelijksvoordelen binnen een gemeenschapsstelsel, of voor een finaal verrekenbeding in een stelsel van scheiding van goederen. Of nog voor een beding van aanwas, dat in de praktijk sedert enige tijd gretig tussen echtgenoten die gescheiden van goederen zijn wordt aangeraden.

De traditionele huwelijksvoordelen

Traditionele huwelijksvoordelen binnen een gemeenschapsstelsel laten toe om ruime voordelen aan de langstlevende toe te kennen, waarvan de civiele kwalificatie wordt bepaald door de reeds aangehaalde art. 1464 en 1465 BW. Hierdoor kan voor de langstlevende veel comfort worden toegekend, overeenkomstig de wensen van veel echtparen in een gemeenschapsstelsel. Fiscaal worden dergelijke huwelijksvoordelen evenwel wat hard aangepakt, omdat de fiscale wet de civiele kwalificatie niet volgt. Fictief stelt ze huwelijksvoordelen, die louter huwelijksvermogensrechtelijk zijn toegekend, gelijk met erfrechtelijke aanspraken, ook wanneer ze binnen de perken blijven die de art. 1464 en 1465 BW stellen voor de kwalificatie als niet-inkortbare (reservebestendige) huwelijksvoordelen. Zelfs binnen die perken worden huwelijksvoordelen aan erfbelasting onderworpen, zodra de langstlevende via een huwelijksvermogensrechtelijk beding meer dan de helft van de gemeenschap verkrijgt (art. 2.7.1.0.4 VCF en art. 5 W.Succ. in Brussel en Wallonië). Fiscaal wordt dus geen onderscheid gemaakt tussen aanwinsten en niet-aanwinsten, noch enig onderscheid al naargelang er een stiefouderrelatie is, dan wel een situatie van samenloop met gemeenschappelijke kinderen.

Het finaal verrekenbeding

Het finaal verrekenbeding in geval van overlijden is in Vlaanderen, zoals bekend, fiscaal weinig aantrekkelijk gemaakt door het decreet van 8 december 2017, bevestigd door het Grondwettelijk Hof in het arrest 109/2019 van 10 juli 2019. Toch behoudt het zijn nut, zeker civiel omdat het voordeel dat de langstlevende hiermee verkrijgt, reservebestendig is binnen dezelfde perken als alle overige huwelijksvoordelen (art. 1464 en 1465 BW).

De fiscale minder gunstige regeling kan worden gemoduleerd als het verrekenbeding bij ontbinding door overlijden optioneel

is. En een aangepaste clause kan de last van de erfbelasting eerlijk tussen de langstlevende enerzijds, en de overige erfgenamen anderzijds spreiden.

Het beding van aanwas

Bedingen van aanwas worden, zeker in Vlaanderen, dikwijls opgenomen in overeenkomsten tussen echtgenoten met betrekking vooral (maar niet uitsluitend) tot goederen die ze in onverdeeldheid hebben. Het gaat dus niet om gemeenschapsgoederen, want een beding van aanwas voor gemeenschapsgoederen moet deel uitmaken van de regeling over het lot van de gemeenschapsgoederen bij overlijden van één van de echtgenoten, en valt onder de art. 2.7.1.0.4 VCF of van art. 5 W.Succ.

Het gaat bijgevolg om echtgenoten die gehuwd zijn onder het stelsel van scheiding van goederen, of om een regeling die echtgenoten gehuwd onder een gemeenschapsstelsel sluiten met betrekking tot goederen die geen deel uitmaken van hun gemeenschap (voorhuwelijkse goederen of goederen verkregen via erfenis of schenking). Met een beding van aanwas komen deze echtgenoten overeen, buiten hun huwelijksovereenkomst om, dat de onverdeelde goederen in exclusieve en volle eigendom aan de langstlevende zullen toebehoren.

Er is dan sprake van een kanscontract – de uiteindelijke begunstigde is degene die langer dan de andere zal leven, en in principe zal het dus louter van het toeval (van een 'kans') afhangen wie de begunstigde zal zijn. Men legt het verder ook uit als een 'ruil van kansen': de ene echtgenoot verleent de andere de kans om begunstigde van het beding te zijn, in ruil voor de kans om zelf begunstigde te zijn indien hij zelf langer leeft.

Dit zou voldoende zijn om het contract als een contract onder bezwarende titel te zien, en om aan te nemen dat ieder van de echtgenoten vooral in eigen belang contracteert, veel meer dan in het belang van de andere. Van intentie om te begiftigen (*animus donandi*) kan er dan ook geen sprake zijn. Een beding van aanwas verleent dus geen voordeel onder kosteloze titel, en is daarom noch aan schenk-, noch aan erfbelasting onderworpen.

Civiel houdt dit in dat de kwalificatie als verrichting onder bezwarende titel evenmin onder het bepaalde in de art. 1464 en 1465 BW valt. Het voordeel dat door een beding van aanwas aan de langstlevende wordt toegekend kan nooit voorwerp worden van een vordering tot inkorting, omdat een vordering tot inkorting alleen denkbaar is ten aanzien van een gift, d.w.z. ten aanzien van een schenking of een legaat, of ten aanzien van een huwelijksvoordeel als de wet daarin voorziet. Hoe omvangrijk het voordeel van het beding van aanwas dan ook is ten aanzien van het hele vermogen van de eerst stervende, het zal dus altijd reservebestendig zijn.

Fiscaal wordt de kwalificatie als verrichting onder bezwarende titel niet ongebreideld aanvaard. De Vlaamse Belastingdienst stelt hiervoor vooral twee voorwaarden. Zijn die twee voorwaarden vervuld, dan pas zal het beding van aanwas

kwalificeren als verrichting onder bewarende titel, en dus aan schenk- en erfbelasting ontsnappen. Die voorwaarden houden verband met het vereiste van gelijkheid van kansen. Die gelijkheid moet de facto bevestigd kunnen worden door de gelijkwaardigheid van levenskansen van beide echtgenoten en door de gelijkwaardigheid van hun beider inleg.

De *gelijkwaardigheid van levenskansen* wordt, behoudens afwijkende gezondheidstoestanden van de echtgenoten, hoofdzakelijk bepaald aan de hand van de statistische levensverwachtingen van beide echtgenoten op het tijdstip waarop de overeenkomst met beding van aanwas wordt gesloten.

Met de *gelijkwaardigheid van 'inleg'* wordt bedoeld dat beide echtgenoten in nagenoeg gelijke verhouding in hun onverdeelde goederen gerechtigd moeten zijn.

Verder vereist de Vlaamse Belastingdienst ook dat er aangetoond wordt dat een dergelijk beding (indien gesloten na 1 juni 2012) niet louter om fiscale redenen wordt gesloten, m.a.w. dat er ook niet-fiscale motieven hiervoor aanwezig zijn, zodat er geen sprake kan zijn van fiscaal misbruik. Een vaak ingeroepen niet-fiscaal motief is net de kwalificatie als verrichting onder bezwarende titel en de niet-inkortbaarheid ervan op vraag van de kinderen.

Indien deze voorwaarden vervuld zijn, zal de toekenning van de onverdeelde goederen aan de langstlevende dus ook fiscaal als een verrichting onder bezwarende titel worden benaderd. Dat betekent: geen enkel evenredig registratierecht als het om roerende goederen gaat, en het verkooprecht (niet het verdeelrecht, zie art. 2.10.1.0.4 VCF) als het om onroerende goederen gaat. Zijn deze voorwaarden niet vervuld, dan zal het beding van aanwas als een verrichting ten kosteloze titel worden gezien, en al naargelang van het geval als een schenking die aan schenkbelasting onderworpen is, dan wel, als het op roerende goederen betrekking heeft, als een fictief legaat op grond van art. 2.7.1.0.3, 3° VCF (schenking onder opschortende voorwaarde of termijn die vervuld wordt ingevolge het overlijden van de schenker) of op grond van art. 2.7.1.0.5 VCF (beschikking onder kosteloze titel gedurende de drie jaar voor het overlijden van de beschikker).

Huwelijksvoordeel met betrekking tot onverdeelde goederen

Huwelijksvoordelen m.b.t. onverdeelde goederen in een scheiding van goederen zijn recent onder de aandacht gekomen, omdat de Huwelijksvermogenswet van 22 juli 2018 ze zo nadrukkelijk vermeldt en toelaat. Het gaat hier wel degelijk om huwelijksvoordelen, m.a.w. om voordelen die door de werking van het huwelijksstelsel zijn toegekend, en dus in de huwelijksovereenkomst zijn bedongen. Dat is dus anders dan bij het beding van aanwas, dat buiten het huwelijkscontract om wordt overeengekomen. Echtgenoten kunnen met name met betrekking tot goederen die tussen hen in onverdeeldheid zijn, in hun huwelijksovereenkomst of in een akte van wijziging van hun huwelijksstelsel, afspreken wat het lot ervan zal zijn bij overlijden van één van hen. Ze kunnen daarbij alle bedingen opnemen die in een gemeenschapstelsel

kunnen worden aangenomen voor de verdeling van de gemeenschapsgoederen. Ook een verblijvingsbeding, om alle onverdeelde goederen uitsluitend en volledig aan de langstlevende toe te kennen, behoort tot die mogelijkheden. Civiel zal zo'n huwelijksvoordeel reservebestendig zijn binnen de perken van de art. 1464 en 1465 BW. Indien het binnen die perken blijft, is het niet vatbaar voor enige vordering tot inkorting. En als er geen kinderen zijn die tot de nalatenschap van de overleden echtgenoot komen, rijst de vraag tot inkorting uiteraard helemaal niet.

En fiscaal? Zo'n huwelijksvoordeel op onverdeelde goederen valt niet onder de regel van art. 2.7.1.0.4 VCF, omdat dit artikel enkel geldt als het huwelijksvoordeel betrekking heeft op een gemeenschap. De toepassing ervan kan niet naar analogie worden uitgebreid naar onverdeelde goederen in een stelsel van scheiding van goederen. Zo'n huwelijksvoordeel blijft dus louter beheerst door zijn civiele kwalificatie als niet-schenking.

Als er kinderen zijn, kunnen ze de inkorting ervan niet vragen zolang de voordelen binnen de perken van de art. 1464 en 1465 BW blijven. Maar zelfs een huwelijksvoordeel dat inkortbaar is, is nog steeds een huwelijksvoordeel. Het behoudt zijn kwalificatie als niet-schenking: slechts één schenkingsregel, de regel van de inkortbaarheid, kan op een huwelijksvoordeel toepasselijk zijn, indien het zich buiten de perken van de art. 1464 en 1465 BW bevindt. Maar ook dan blijft het dus een niet-schenking, en die kwalificatie moet ook de fiscus volgen, nu er geen enkele fiscale bepaling, ook geen fictiebepaling is, die toelaat dit anders te benaderen.

De kwalificatie van huwelijksvoordelen op onverdeelde goederen als niet-schenkings, is ook niet afhankelijk van de voorwaarden die voor bedingen van aanwas gelden. De civiele kwalificatie die ook fiscaal doorwerkt, geldt ook als er tussen de echtgenoten geen gelijkwaardige levenskansen zijn, en ook als hun beider inleg niet gelijkwaardig is. Een onverdeeld goed dat verkregen is via totaal ongelijke inkomsten of ongelijke kapitaalbrengen van de echtgenoten, kan dus als huwelijksvoordeel aan de langstlevende worden toegekend via een verblijvingsbeding, opgenomen in de huwelijksvereenkomst. Hierop zullen geen schenk-, noch erfbelastingen kunnen geheven worden. Ook zo voor huwelijksvoordelen die *in extremis* of *in articulo mortis* worden toegekend, terwijl de overlevingskansen van beide echtgenoten extreem ongelijk zijn. En uiteraard minder dramatisch, ook wanneer ze gewoon heel veel in leeftijd verschillen.

Huwelijksvoordeel met betrekking tot onverdeelde onroerende goederen

Gaat het evenwel om onverdeelde onroerende goederen, met een onverdeeltheid waarin beide echtgenoten meteen betrokken waren, dan zal het huwelijksvoordeel dat daarop in het voordeel van de langstlevende is toegekend wel onderworpen zijn aan het verdeelrecht. Maar inderdaad niet aan het verkooprecht, zoals dat het geval is als er sprake zou zijn van een beding van aanwas. Het moet dan wel gaan om

een huwelijksvoordeel dat in de huwelijksvereenkomst is toegekend.

Bestaat er voor onroerende goederen nog geen onverdeeldheid, dan kunnen de echtgenoten ze in hun huwelijksvereenkomst creëren. De echtgenoten kunnen inderdaad van een onroerend goed dat exclusief aan één van hen toebehoort, een onverdeeld goed maken dat aan hen beiden zal toebehoren. Indien de ene echtgenoot de helft van zijn onroerend goed aan de andere afstaat, ten kosteloze of ten bezwarende titel, wordt deze afstand uiteraard aan schenkbelasting of aan het verkooprecht onderworpen. Maar de echtgenoot-eigenaar kan zijn onroerend goed ook onverdeeld maken door de 'inbreng' ervan in een onverdeeldheid, via een clause van hun huwelijksvereenkomst.

Deze inbreng zal, ook al wordt er geen prijs voor betaald, gezien worden als een verrichting onder bezwarende titel, want het is een huwelijksvoordeel, en dus voor de helft aan het verkooprecht worden onderworpen. Een fiscale benadering naar analogie met de inbreng in gemeenschap zal niet opgaan, hoewel dit wel aanvaard wordt voor de inbreng in een toegevoegd intern gemeenschappelijk vermogen (TIGV). Overigens worden op huwelijksvoordelen die via een TIGV worden toegekend ook art. 2.7.1.0.4 VCF toegepast.

Indien het volledig onverdeeld onroerend goed door het huwelijksvoordeel wordt toegekend aan de inbrengende echtgenoot, dan zal hij hierop het verdeelrecht betalen. Wordt het onroerend goed door de werking van het huwelijksvoordeel aan de niet-inbrengende echtgenoot toegewezen, dan zal hij op de helft ervan het verkooprecht betalen.

Hier moeten de echtgenoten dan afwegen wat voor hen het gunstigste is: de toekenning van een huwelijksvoordeel dat (indien er kinderen zijn) binnen de perken van de art. 1464 en 1465 BW reservebestendig en dus niet-inkortbaar is, en aan het verkoop- of verdeelrecht onderworpen is, versus een schenking of een legaat waarop slechts schenk- of erfbelasting verschuldigd is, en wellicht met een ruimer risico voor inkorting.

Huwelijksvoordeel met betrekking tot onverdeelde roerende goederen

Gaat het om onverdeelde roerende goederen, dan moet de piste van het huwelijksvoordeel zeker overwogen worden, bij voorrang op het beding van aanwas. Dat zal zeker te overwegen zijn, zodra ofwel aan de voorwaarde van gelijkheid van levenskansen, ofwel aan de voorwaarde van gelijkheid van inleg niet of moeilijk kan worden voldaan. Het huwelijksvoordeel wordt immers onder bezwarende titel toegekend, ook als er voor levenskansen en inleg geen gelijkwaardigheid bestaat. Maar het blijft een huwelijksvoordeel, dat slechts reservebestendig is binnen de perken van artikel 1464 en 1465 BW. Deze beperkingen gelden niet voor een beding van aanwas; ze gelden enkel voor voordelen die via de huwelijksvereenkomst zijn toegekend.

Zijn er geen kinderen, dan kan het huwelijksvoordeel probleemloos en zonder aarzeling worden aanbevolen voor onverdeelde roerende goederen die de echtgenoten tijdens hun huwelijk hebben verkregen, zelfs als die goederen oorspronkelijk door ieder van de echtgenoten afzonderlijk zijn verkregen, en pas in de huwelijksovereenkomst onverdeeld worden gemaakt.

Zijn er gemeenschappelijke kinderen, dan zal het huwelijksvoordeel ook probleemloos en zonder aarzeling worden aanbevolen voor onverdeelde goederen die de echtgenoten via aanwinsten hebben gefinancierd, dus door middel van inkomsten, besparingen op hun inkomsten, of belegging of wederbelegging van tijdens het huwelijk verkregen aanwinsten. Die aanwinsten, zelfs als ze oorspronkelijk afzonderlijk door ieder van de echtgenoten zijn verkregen, mogen dan via de huwelijksovereenkomst in een (ongelijk samengestelde) onverdeeldheid worden gebracht, en aan die onverdeeldheid kan elk beding van ongelijke verdeling, ook een verblijvingsbeding worden verbonden. Civiel en fiscaal is dit een bijzonder performant instrument om die aanwinsten op deze wijze aan de langstlevende toe te kennen.

In een stiefouderrelatie zal men nog steeds rekening moeten houden met de beperking die uit art. 1465 BW vloeit. Het zal van de globale omvang van het vermogen afhangen of een voordeel op onverdeeld gemaakte aanwinsten reservebestendig aan de langstlevende stiefouder kan worden toegekend of niet.

En de Vlaamse Belastingdienst?

En ten slotte nog dit. We hebben deze analyse aan de Vlaamse Belastingdienst voorgelegd, in het kader van een concreet overwogen aanpassing van het huwelijksstelsel van scheiding van goederen. Ter vervanging van een verrekenbeding zouden de echtgenoten in dat geval een beding toevoegen om een onverdeeldheid te creëren, waaraan ze een verblijvingsbeding zouden koppelen. We hebben een voorafgaande beslissing verkregen die onze analyse, zoals hier weergegeven, zonder voorbehoud bevestigt.

De Vlaamse belastingdienst bevestigt dat er geen sprake is van fiscaal misbruik, omdat de echtgenoten een huwelijksvermogensrechtelijke regeling met zakelijke werking beogen, die ze in een stelsel van scheiding van goederen niet via andere clausules kunnen bereiken. Het verrekenbeding laat de langstlevende immers niet toe om vanaf het overlijden, meteen in het bezit en in volle eigendom te treden van de onverdeelde goederen, die hem of haar *in natura* verblijven.

Door de onmiddellijke en zakelijke werking van het verblijvingsbeding verkrijgt de langstlevende op civielrechtelijk vlak een comfortabelere positie dan bij een verrekenbeding. De echtgenoten frustreren geen enkele bepaling van de VCF. Zo frustreren ze art. 2.7.1.0.2 VCF niet, omdat ze enkel een huwelijksvermogensrechtelijke regeling beogen.

Ze kunnen dezelfde doelstelling niet met dezelfde civiele gevolgen bereiken, noch door de wettelijke devolutie, noch door een testamentaire beschikking, noch door een

contractuele erfstelling. Iedere erfrechtelijke verkrijging wordt immers louter op de nalatenschap toegekend, terwijl de echtgenoten net willen vermijden dat de onverdeelde goederen voor de helft in de nalatenschap van de eerst stervende terecht komen.

Dergelijke voordelen zouden, indien testamentair of via contractuele erfstelling buiten huwelijksovereenkomst toegekend, eenzijdig herroepen kunnen worden, wat de echtgenoten niet wensen. Bovendien zouden voordelen die in omvang gelijkaardig zouden zijn, maar die ze mekaar via een testament of een contractuele erfstelling (al of niet binnen huwelijksovereenkomst) zouden willen toekennen, vatbaar zijn voor inkorting indien ze de reserve van de kinderen zouden aantasten, terwijl de echtgenoten dat risico totaal wensen uit te schakelen, zoals de civiele wet hun dat toelaat.

Het verblijvingsbeding op onverdeelde goederen kan aldus, voor echtgenoten die van goederen gescheiden zijn, een fiscaal vriendelijke "vierde weg" bieden voor een horizontale familiale planning, ter bescherming van de langstlevende van de echtgenoten.

Greenille by Laga, Tel: + 32 2 738 06 50, E-mail: greenille@laga.be

Laga
Gateway building
Luchthaven Brussel Nationaal 1J
1930 Zaventem
Belgium

A top legal practice in Belgium, Laga is a full service business law firm, highly recommended by the most authoritative legal guides. Laga comprises approximately 140 qualified lawyers, based in Brussels (Zaventem and Watermael-Boitsfort), Antwerp, Ghent and Kortrijk. Laga offers expert advice in the fields of banking & finance, commercial, corporate/M&A, employment, IT/IP, public/administrative, insolvency and reorganisations, real estate, tax law, tax and legal services for high-net-worth families and individuals (Greenille by Laga), and litigation. Where appropriate to ensure a seamless and comprehensive high-quality service, Laga lawyers work closely with financial, assurance and advisory, tax and consulting specialists, and with select EU and US law firms.

Laga provides thorough and practical solutions tailored to the needs of clients ranging from multinational companies, national large and medium-sized enterprises, financial institutions, and private clients to government bodies.

More information: www.laga.be

© 2019, Laga, Belgium - The content and layout of this communication are the copyright of the law firm Laga or its contributors, and are protected under copyright and other relevant and intellectual property rights laws and regulations. No reproduction in any form or through any medium is allowed without the explicit consent of Laga or its contributors.

[Subscribe](#) | [Unsubscribe](#)